

การพิจารณาค่าความจริง (Truth value)

🕒 **นำเสนอเมื่อ** 3 ม.ค. 2551

การพิจารณาค่าความจริง (Truth value) โดย นายไสว นวลตรณี และ นายศักดา บุญโต

ประพจน์เดิมที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปนั้น แยกพิจารณาความเป็นจริง หรือความเป็นเท็จได้ดังนี้

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

หัวข้อ

- ประพจน์ที่เกิดขึ้นเป็นคู่ปฏิเสธของประพจน์เดิม
- ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "และ"
- ประพจน์ที่เกิดจากประพจน์สองประพจน์เชื่อมกันด้วยตัวเชื่อม "หรือ"
- ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "ถ้า...แล้วจะได้..."
- ประพจน์ที่เกิดจากการเชื่อมสองประพจน์ด้วยตัวเชื่อม "ก็ต่อเมื่อ"

ประพจน์ที่เกิดขึ้นเป็นคู่ปฏิเสธของประพจน์เดิม

ประพจน์ชนิดนี้เกิดขึ้นได้ด้วยการเติมคำ "ไม่"
ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ "~"
ขางหน้าประพจน์เดิม
เช่น ก แทน มีทุเรียนอยู่ในกระจาด

~ ก แทน
ไม่มีทุเรียนอยู่ในกระจาด
ซึ่งจะมีกรณีที่เกิดขึ้นได้แตกต่างกัน 2 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 ก เป็นจริง
เนื่องจากมีทุเรียนอยู่ในกระจาดจริงๆ ดังนั้น ~ ก
เป็นเท็จ

กรณีที่ 2
ก เป็นเท็จ (เนื่องจากไม่มีทุเรียนอยู่ในกระจาด)
ดังนั้น ~ ก เป็นจริง

สรุปได้ว่า กรณีที่ ก เป็นจริง
~ ก จะเป็นเท็จ

กรณีที่ ก เป็นเท็จ ~ ก
จะเป็นจริง

เขียนแสดงด้วยตารางได้ดังนี้

	ก	~ ก
กรณีที่ 1	จริง	เท็จ
กรณีที่ 2	เท็จ	จริง

[กลับหัวข้อหลัก]

✖

ประพจน์ที่เกิดขึ้นเป็นคู่ปฏิเสธของประพจน์เดิม : กรณีที่ 1 ✖

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "และ"

ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ " $\wedge$ "

ประพจน์ชนิดนี้เกิดขึ้นได้โดยการนำเอาประพจน์มาเชื่อมกันด้วย "และ" เช่น

ก แทน "มีทุเรียนอยู่ในกระเจาด"
ข แทน "มีมังคุดอยู่ในกระเจาด"

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมประพจน์ ก $\wedge$ ข ด้วย "และ" คือ "มีทุเรียนและมังคุดอยู่ในกระเจาด" เขียนแทนด้วย "ก $\wedge$ ข" จะมีกรณีที่เกิดขึ้นได้แตกต่างกัน 4 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1 ก เป็นจริง
ข เป็นจริง

ประพจน์ "มีทุเรียนและมังคุดอยู่ในกระเจาด" เป็นจริง

กรณีที่ 2 ก เป็นจริง
ข เป็นเท็จ

ประพจน์ "มีทุเรียนและมังคุดอยู่ในกระเจาด" เป็นเท็จ

กรณีที่ 3 ก เป็นเท็จ
ข เป็นจริง

ประพจน์ "มีทุเรียนและมังคุดอยู่ในกระเจาด" เป็นเท็จ

กรณีที่ 4 ก เป็นเท็จ
ข เป็นเท็จ

ประพจน์ "มีทุเรียนและมังคุดอยู่ในกระเจาด" เป็นเท็จ

สรุปได้ว่า กรณีที่ ก เป็นจริง ข เป็นจริง ประพจน์ ก $\wedge$ ข เป็นจริงกรณีอื่นๆ นอกจากนี้ ก $\wedge$ ข เป็นเท็จ

เขียนแสดงด้วยตารางได้ดังนี้

	ก	ข	ก $\wedge$ ข
กรณีที่ 1	จริง	จริง	จริง
กรณีที่ 2	จริง	เท็จ	เท็จ
กรณีที่ 3	เท็จ	จริง	เท็จ
กรณีที่ 4	เท็จ	เท็จ	เท็จ

[กลับหัวข้อหลัก]

✘
ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "และ" : กรณีที่ 1 ✘

✘
ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "และ" : กรณีที่ 2 ✘

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

ประพจน์ที่เกิดจากประพจน์สองประพจน์เชื่อมกันด้วยตัวเชื่อม "หรือ"

ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ "v"
ประพจน์ชนิดนี้เกิดขึ้นได้โดยการนำเอาประพจน์ทั้งสองมาเชื่อมกันด้วย
"หรือ"

สำหรับความหมายของคำ "หรือ" ในทางตรรกวิทยานั้น
เมื่อเชื่อมประพจน์สองประพจน์ด้วย "หรือ" แล้ว
จะมีความหมายถึงประพจน์ใดประพจน์หนึ่ง
หรือทั้งสองประพจน์เลยก็ได้

ดังนั้นประพจน์ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด"
จึงมีความหมายเช่นเดียวกับ
"มีทุเรียนหรือมังคุดอย่างน้อยหนึ่งอย่างอยู่ในกระเจาด"
ให้ ก แทน "มีทุเรียนอยู่ในกระเจาด"
ข แทน "มีมังคุดอยู่ในกระเจาด"
ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมประพจน์ ก, ข ด้วย
"หรือ" คือ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด" ซึ่งเขียนแทนด้วย "ก v
ข" ซึ่งจะมีกรณีที่เกิดขึ้นได้แตกต่างกัน 4กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ก เป็นจริง
ข เป็นเท็จ

ประพจน์ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด"
(อย่างน้อยหนึ่งอย่าง) เป็นจริง

กรณีที่ 2 ก เป็นเท็จ
ข เป็นเท็จ

ประพจน์ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด"
(อย่างน้อยหนึ่งอย่าง) เป็นจริง

กรณีที่ 3 ก เป็นเท็จ
ข เป็นจริง

ประพจน์ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด"
(อย่างน้อยหนึ่งอย่าง) เป็นจริง

กรณีที่ 4 ก เป็นเท็จ
ข เป็นเท็จ

ประพจน์ "มีทุเรียนหรือมังคุดอยู่ในกระเจาด"
(อย่างน้อยหนึ่งอย่าง) เป็นเท็จ

✘
ประพจน์ที่เกิดจากประพจน์สองประพจน์เชื่อมกันด้วยตัวเชื่อม
"หรือ" : กรณีที่ 1 ✘

✘
ประพจน์ที่เกิดจากประพจน์สองประพจน์เชื่อมกันด้วยตัวเชื่อม
"หรือ" : กรณีที่ 2 ✘

สรุปได้ว่ากรณีที่ ก เป็นเท็จ ข เป็นเท็จ ประพจน์ ก v ข
จะเป็นเท็จ กรณีอื่นๆ นอกจากนี้ ก v ข เป็นจริง

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

เขียนแสดงด้วยตารางได้ดังนี้

	ก	ข	ก v ข
กรณีที่ 1	จริง	จริง	จริง
กรณีที่ 2	จริง	เท็จ	จริง
กรณีที่ 3	เท็จ	จริง	จริง
กรณีที่ 4	เท็จ	เท็จ	เท็จ

[กลับหัวข้อหลัก]

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "ถ้า...แล้วจะได้..."

ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ " $\square$ "
ข้อความชนิดนี้เกิดขึ้นโดยการนำเอาประพจน์ทั้งสองมาเชื่อมกันด้วย "ถ้า...แล้วจะได้..."
โดยมีประพจน์หนึ่งเป็นเหตุและอีกประพจน์หนึ่งเป็นผล เช่น
ก แทน "นายแดงซื้อทุเรียน"
ข แทน "นายแดงได้รับทุเรียน"

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมประพจน์ ก, ข ด้วย "ถ้า...แล้วจะได้..." คือ "ถ้านายแดงซื้อทุเรียนแล้ว นายแดงจะได้รับทุเรียน" ซึ่งเขียนแทนด้วย "ก $\square$ ข"
จะเห็นว่าประพจน์ ก เป็นเหตุ ประพจน์ ข เป็นผล ซึ่งจะมีกรณีที่เกิดขึ้นได้แตกต่างกัน 4 กรณีดังนี้

กรณีที่ 1

ก เป็นจริง (เพราะ ก แทนนายแดงซื้อทุเรียน)
ข เป็นจริง (เพราะ ข แทนนายแดงได้รับทุเรียน)

ประพจน์

"ถ้านายแดงซื้อทุเรียนแล้วนายแดงจะได้รับทุเรียน" เป็นจริง

กรณีที่ 2

ก เป็นจริง (เมื่อนายแดงซื้อทุเรียน)
ข เป็นเท็จ (เมื่อนายแดงไม่ได้รับทุเรียน)

ประพจน์

"ถ้านายแดงซื้อทุเรียนแล้วนายแดงจะได้รับทุเรียน" เป็นเท็จ

กรณีที่ 3

ก เป็นเท็จ (เมื่อนายแดงไม่ซื้อทุเรียน)
ข เป็นเท็จ (เมื่อนายแดงได้รับทุเรียน)

ประพจน์ "ถ้านายแดงซื้อทุเรียนแล้วนายแดงจะได้รับทุเรียน" ยังเป็นจริงอยู่

กรณีที่ 4

ก เป็นเท็จ (เมื่อนายแดงไม่ซื้อทุเรียน)
ข เป็นเท็จ (เมื่อนายแดงไม่ได้รับทุเรียน)

ประพจน์

"ถ้านายแดงซื้อทุเรียนแล้วนายแดงจะได้รับทุเรียน" ยังเป็นจริงอยู่

จะเห็นว่ากรณีนี้นายแดงไม่ได้ซื้อทุเรียน นายแดงจึงไม่ได้รับทุเรียน
จะเห็นว่ากรณีนี้ ก เป็นจริง ข เป็นเท็จ ขอความ ก $\square$ ข
จะเป็นเท็จ กรณีอื่นๆ นอกจากนี้ ก $\square$ ข เป็นจริง

เขียนแสดงด้วยตารางได้ดังนี้

	ก	ข	ก $\square$ ข
กรณีที่ 1	จริง	จริง	จริง
กรณีที่ 2	จริง	เท็จ	เท็จ
กรณีที่ 3	เท็จ	จริง	จริง
กรณีที่ 4	เท็จ	เท็จ	จริง

[กลับหัวข้อหลัก]

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "ถ้า...แล้วจะได้..." :
กรณีที่ 1

ประพจน์ที่เกิดขึ้นจากประพจน์สองประพจน์ที่เชื่อมด้วยตัวเชื่อม "ถ้า...แล้วจะได้..." :
กรณีที่ 4

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

ประพจน์ที่เกิดจากการเชื่อมสองประพจน์ด้วยตัวเชื่อม "ก็ต่อเมื่อ"

ซึ่งเขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ " $\leftrightarrow$ "
การเชื่อมประพจน์ p กับ q ด้วย $\leftrightarrow$ ซึ่งเขียนแทนด้วย $p \leftrightarrow q$
มีความหมายว่า p เป็นเหตุของ q และในขณะเดียวกัน q ก็เป็นเหตุของ p ด้วย
ถ้าพูดตามภาษาตรรกวิทยาก็คือ $p \leftrightarrow q$ มีความหมายเดียวกันกับ $(p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow p)$ เช่น
 p แทน สมชายไปงานเย็นนี้
 q แทน สมศรีไปงานเย็นนี้

$p \leftrightarrow q$
แทน ถ้าสมชายไปงานเย็นนี้แล้ว (จะได้) สมศรีไปงานเย็นนี้ด้วย และถ้าสมศรีไปงานเย็นนี้แล้ว (จะได้) สมชายไปงานเย็นนี้ด้วย

สมมติเหตุการณ์ว่า สุพจน์รู้จักสมชายและสมศรี และสุพจน์ได้กล่าวประพจน์ $p \leftrightarrow q$ เขาจะพิจารณาค่ากล่าว $p \leftrightarrow q$ ของสุพจน์ว่าเป็นจริงหรือเท็จได้ 4กรณีคือ

กรณีที่ 1

p เป็นจริง เมื่อสมชายไปงานเย็นนี้
 q เป็นจริง เมื่อสมศรีไปงานเย็นนี้

จะได้ $(p \rightarrow q)$, $(q \rightarrow p)$ เป็นจริงทั้งคู่
แสดงว่า $(p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow p)$ เป็นจริง

ดังนั้น $p \leftrightarrow q$ เป็นจริง

กรณีที่ 2

p เป็นจริง เมื่อสมชายไปงานเย็นนี้
 q เป็นเท็จ เมื่อสมศรีไม่ไปงานเย็นนี้

จะได้ $(p \rightarrow q)$ เป็นเท็จ, $(q \rightarrow p)$

เป็นจริง

แสดงว่า $(p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow p)$ เป็นเท็จ

ดังนั้น $p \leftrightarrow q$ เป็นเท็จ

กรณีที่ 3

p เป็นเท็จ เมื่อสมชายไม่ไปงานเย็นนี้
 q เป็นจริง เมื่อสมศรีไปงานเย็นนี้

จะได้ $(p \rightarrow q)$ เป็นจริง, $(q \rightarrow p)$

เป็นเท็จ

แสดงว่า $(p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow p)$ เป็นเท็จ

ดังนั้น $p \leftrightarrow q$ เป็นเท็จ

กรณีที่ 4

p เป็นเท็จ เมื่อสมชายไม่ไปงานเย็นนี้
 q เป็นเท็จ เมื่อสมศรีไม่ไปงานเย็นนี้

จะได้ $(p \rightarrow q)$, $(q \rightarrow p)$ เป็นจริงทั้งคู่

แสดงว่า $(p \rightarrow q) \wedge (q \rightarrow p)$ เป็นจริง

ดังนั้น $p \leftrightarrow q$ เป็นจริง

เขียนแสดงด้วยตารางได้ดังนี้

	p	q	$p \leftrightarrow q$
กรณีที่ 1	จริง	จริง	จริง
กรณีที่ 2	จริง	เท็จ	เท็จ
กรณีที่ 3	เท็จ	จริง	เท็จ
กรณีที่ 4	เท็จ	เท็จ	จริง

[กลับหัวข้อหลัก]

✘

ประพจน์ที่เกิดจากการเชื่อมสองประพจน์ด้วยตัวเชื่อม "ก็ต่อเมื่อ" : กรณีที่ 1 ✘

✘

ประพจน์ที่เกิดจากการเชื่อมสองประพจน์ด้วยตัวเชื่อม "ก็ต่อเมื่อ" : กรณีที่ 2 ✘

[ดูภาพทั้งหมดในเรื่องนี้]

บรรณานุกรม

- [นายกิตติ บุญโต](#)
- [นายไสว นวลตรีณี](#)